

Brauch Magda

Rózsák és hiúzkok

Kinde Annamária *Rózsavér* című verseskötete (AB-ART, 2009) a szerző eddigi életművének hatodik kötete. 13 év alatt hat verseskötete látott napvilágot, most megjelent könyve — 15 vers kivételével — válogatás az előző ötből.

A lírikus verseit valóban nem mindig könnyű megközelíteni, mert szimbólumainak, motívumainak „megfejtése” inkább csak sugallja azt az életérzést, amely létrehozta őket. Maga a kötetcím, a *Rózsavér* is egyéni szóalkotás, jelkép — hiszen ilyen összetételt nem ismer beszélt anyanyelvünk —, de a költő eszköztárában nagyon is helyénvaló: jelzi azt az ellentétet, melyet a kötet egész lírai anyaga tolmácsol: a jót és rosszat, a birtoklást és a hiányérzetet, az örömet és a fájdalmat, a vágyat és a szorongást, a boldogságot és a boldogtalanságot. Ezt sugallja a címadó „rózsavér” összetétele elő- és utótagja közötti ellentét: „Álmatlan éjen semmi bámul, / a tükröből rád vigyorog. / Fordulj hátra / és nézz reám: / ha szerencséd van, ott vagyok” (*Rózsavér. A jó tanács*).

A rózsza — vagy általában a virág — szinte állandó motívuma költészetének: *Nem védett virág, Rózsavér. A hasonlító, Rózsavér. A halódó virág, Rózsavér. Körvers a harmadik forrásról, Rózsavér. Fojtogató, Kiben a virradást köszöntöm* és mások, valamint bravúros szonettkoszorújának címe: *Részeg rózsza szétírt szonettje*.

Más részről gyakori jelképei a vadállatok is, bár ezek legtöbbször nem ellenséggént — néha éppenséggel barátként — vannak jelen: „Évek óta csak oroszlán- / bőgés a mindenem. / A pumával nem lehet / szót érteni, mert idegenből / csak nemrég érkezett” (*Állatkerít*).

Vadállatok a „főszereplői” más verseknek is: *A hiúzkok természetéről, Hiúzkok háza, Kenguru* vagy a *Komoly dolgok*, melyben a tigris félelmetes: „Tigris mordul. / Visszhangzó sziklák közt / lapul a vihar.”

Egyes darabokban a vadállatok együtt vannak jelen a rózsával: „Hiúzkok lépte sejlik, távozóban. / Nem lesz több búcsú, szívszorongató. / Sem várakozás zárt kapuk mögött. / Szó kell, egyszerű. / Oldó simogatás védelme. / Ne engedj prédául démonoknak. / Tartsd élő szívemet. / Ne hagyj magam aláznom. / Őrizd a rózsát” (*Virradatkor meglátom arcodat*).

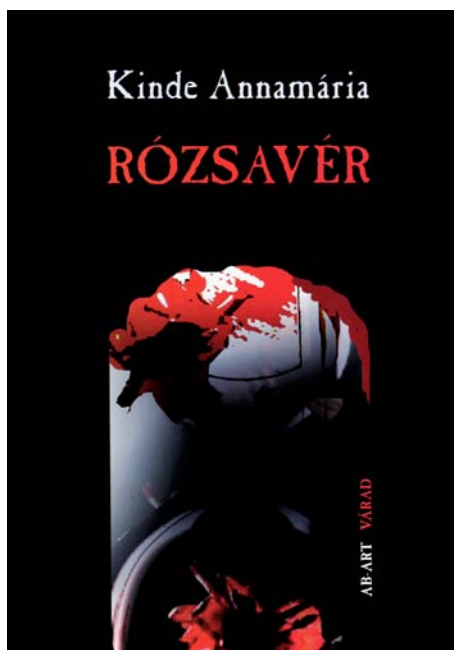
A modern költészetre jellemző a többértelműség. A költő az olvasóra bízta, hogy mit ért meg, pontosabban szólva, mit érez vagy sejt meg művéből. Mint olvasó, ebből az említett ellentétes érzelmvilágból — mely Kinde Annamária líráját jellemzi — a negatív előjelű életérzést, a bánatot, a hiányt, a fájó magányt vagy a szorongást és a kiábrándultságot érzem, sejttem, észlelem, néha konkrétan értem is. Persze föltételezhető (mivel magam nem tudhatom, hiszen nem írok ver-

seket), hogy az ihlettel megáldott-megvert lírikus elsősorban negatív érzelmeit „írja ki magából”, illetve ezek ihletik meg. Mindenesetre Kinde Annamária kötetének darabjaiból erre lehet következtetni, legalábbis azok többsége valami nagy kiábrándultságot, csalódást, pesszimizmust tükröz: „Világ jobbra nem bűvölődik. / Mocsaras lett a bizalom. / A barátságot is feledték, / Ha üzletre nyílt alkalom. / Megutálták a szép világot / Többnyire még ártatlanul. / Ki mondja meg az igazat? ... Száműzött lett a szerelem / Számokba át nem írható. / Külön úton a hölgy s az úr / És egyik sem megbízható” (*Még egy szerelmes utcabál*).

Félelemről, fájó magányról, hiányérzetről vallanak a kötet versei: *Gyűrött arc balladája*, *Még egy dal a félelemről*, *Ősz, más világok*, *Soba más*. A magányérzet összefüggésben lehet egy szerelem elmúlásával, amint azt az *Óra* és az *Ideje szépen elköszönni végül* költemények bizonyítják, vagy a *Szerelem végső búcsúzása*, érdekes, befejezetlen mondataival, melyek újszerűsége sejtelmessé teszi a mondanivalót: „állnak hársfák is ugyanúgy, ahol / levelek susognak, ugyanúgy, ahol, / mint abban a májusban, amikor / szerelem hiánya fáj nagyon, amikor / szerelem búcsúzása, vodka, bor.”

Ebben a világban, amelyben csalódnia kellett, a költőt nem vigasztalja mindennapi, olykor értelmetlen idővesztegetésnek tartott munkája, feladatainak elvégzése sem, mert „... mindig egyformábbak/ lesznek a napok, / a sok egyformaságba / már belefásulok” — írja a *Csajka-blues*-ban, és a *Csak napra nap* című versben: „Csak napra nap, és mind a te idődből. / De sok mindenre nem voltál még képes. / És újra este van.”

Az élet értelmetlenségét, rohanó világunk kilátástalanságát fejezi ki a *Rózsavér*. *Fojtogató* című darabban is: „Rohanva bár a többivel/ ámíthatsz, enni, élni kell, / sőt félni kell, az élet ez, / hazudni, csalni, ölni kell, / hiába nem tied az éhség: / már semmid sem a magadé. / Házadban lakik a sötétség.”

A költő elfogadhatatlannak tartja azt a világot, amelyben mindenkinek megvan a „saját magánya”: „Ki-ki élete vállalása / saját halála, / saját temetője, / arca magánya” (*Saját magány*). Ebben a világban egyre nő az emberek közötti elidegenedés, az empátia hiánya: „Nem értem, miért nem figyelnek, / ha figyelnének, értenének. / Fájdalmat titkolni tanítanak. / Fátylakat vonnak a világra” — írja *Érthetetlen* című versében, de bevallja, hogy hasonló helyzetben ő maga sem érti mások kívánságait, nem érzi át félelmeiket.

A kiábrándult költőt és embert csak gyermekkori emlékei, élményei képesek megvigasztalni (*A nyári kert, Várkísasszony, Téli angyalok, A jó király*). Ezekre a boldogabb, gondtalanabb időkre emlékezve derűsebben látja a jelent is: „jázminból rózsából loncból gyermekorból / összerakom mégis mostan a nyári várat” (*Felépül mégis*).

Életének egy-egy mozzanata, kellemes, meghittnek tűnő emléke is megihlette, bár ezek a versek is többnyire elégikus hangúak: *Talponálló, Nyári bor, Rész, Arad, színházi este, Hol téged*, vagy remek életképe az *Átszálló állomáson* (természetesen — akárcsak Dsidánál — itt is Székelykocsárdról van szó).

Kinde Annamária általában — Radnótiival szólva — „formában beszél”, hibátlan, dallamos, könnyen gördülő rímes, gyakran jambikus sorokban, de ritkábban szabadversekben is. Jelképei, metaforái és egyéb költői képei egyénítő erejűek, ritkábban szürrealista képet is használ: „Nem félek már. Esőhálóban nyüzsögnek, / csúsznak-másznak a csillogó napok. / Egymást tapossák a hangulatok. / Feltornyosulnak. Vihar születik” (*Esőhálóban*).

A kötet közel 100 költeménye nincs ciklusokra osztva, és az egyes versek keletkezésének időpontja is ismeretlen. Így az is titok marad, melyek az új, kötetben még nem közölt versek. Pedig az olvasó, de főleg a verselemző ezekből az adatokból is levonhatja bizonyos — a szerző életművének alakulására, fejlődésére utaló — következtetéseket. Vagy ez mindegy? A kötet legkiemelkedőbb, legművészebb alkotását tekintve valóban az. A *Részeg rózsá szétírt szonettje* című szonett-koszorúról van szó, amelyik abban különbözik a napjaink költészetében divatos szonettkoszorúktól, hogy a költő külön alcímet ad mind a 15 darabnak, és nem az utolsó, hanem a legelső ebben a koszorúban a mesterszonett, azaz a többi 14 vers első soraiból összeállított darab, melynek külön címe: *Álsonnett mámoros virághoz*. Ez a nagylélegzetű költemény összefoglalja a kötet verseiben fölvetett gondolatokat, képeket, motívumokat, kissé József Attila *Eszmélet* című ciklusára emlékeztetve (legalábbis gondolatiság szempontjából). Idézzük befejezésül a *Légy akkor szürke hátú farkas* alcímű szonettet: „Növekedik az áldozatra / minden, ami született egyszer. / Csontujjával a halál érint, / azután többé nem növekszel. / Elfogysz, mint augusztusi pára, / nem simogatsz többé kezdeddel. / Elfogysz, mint lengedező szellő. / Választásod is elfogy egyszer. / Vad vihar képében üvöltés még! / S ha ezt már soha nem tehetnéd, / Légy akkor szürke hátú farkas, / erdőn, mezőn, nád között alhass, / s ha nagy álmod elér, lehessél / fű, fa, levél, virág, gyümölcs.”

Erdélyi Toll – szemekeknek

Csire Gabriella

Vitéz Háy János

Garay János *Az obsitos* című
elbeszélő költeménye nyomán

Garay János (1812–1853) neve elválaszthatatlan a kiszolgált öreg vitéz, Háy János alakjától. Garay, a reformkor sokoldalú egyénisége rengeteg verset, novellát, karcolatot írt és igen termékeny újságíró volt, holott mindössze 41 évet élt. Műveinek túlnyomó többsége a magyar történelem nagyjairól szóló elbeszélő költemény. Az idő rostáján mégis rövid lélegzetű humoros poémája maradt fenn, *Az obsitos* (1843).

Obsitosnak nevezték a 14 évi hadiszolgálat után „obsittal”, azaz elbocsátó levéllel szabaduló katonát. A császári hadseregből hazatért öreg katonáról,

a régi magyar élet jellegzetes alakjáról mintázta meg hősét Garay. Csatákról, nagy haditettekről, távoli országokról, az Óperenciás-tengeren túli csodás helyekről regélő obsitosa ártatlanul föllent, áradó humorral és nagy beleéléssel. Kalandos történetei abból a vágyálomból fakadnak, hogy híres, világszerte megbecsült legyen a bátor, lovagias és szavatartó magyar vitéz.

Átdolgozásom, a *Vitéz Háy János* híven követi az eredeti mű szerkezeti felépítését, sajátos stílusjegyeit, nyelvezetét és hangulatvilágát. Csak a töredékes kerettörténetet egészíti ki. A két kaland egységes foglalata a mulató esti